

Til lovforslag nr. L 63. Betænkning afgivet af socialudvalget den 1. december 1983

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand

(Sikring af kontanthjælpsbeløbet efter § 43, stk. 1, og præcisering af hjælp til boligudgifter efter § 43, stk. 3)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til socialministeren, som denne har besvaret skriftligt. Nogle af udvalgets spørgsmål og socialministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Udvalget lægger afgørende vægt på, at det som berørt i ministerens svar er påkrævet, at de vejledende retningslinjer om hjælp efter bistanndslovens § 40, stk. 1, til gældssanering uddybes.

Det bør således indskræpes de sociale udvalg, at tyngende gældsforpligtelser vedrørende rimelige formål bør søges bragt ud af verden, mens der ydes hjælp efter bistanndslovens § 37, stk. 2.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal inden for flertallet* (fremskridtspartiets medlem af udvalget) kan tilslutte sig dette lovforslag, fordi det først og fremmest har til hensigt at tilvejebringe ensartede udbetalinger af den hjælp, der ydes af socialforvaltningerne til klienter, der er kommet på den såkaldte varige hjælp, så den skønsmæssige vurdering bortfalder.

Fremskridtspartiet har hele tiden været imod bistanndsloven, fordi den hvilede på skønsprikket, og kan derfor gå ind for de administrative lettelser, dette lovforslag indeholder. Sagsbehandlerne kan nu bruge mere tid på den enkelte klients forhold fremfor at

skulle bruge tiden på skønsmæssige vurderinger.

Et *mindretal* (socialdemokratiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det under nr. 1 stillede ændringsforslag, da lovforslaget under alle omstændigheder er en forbedring af de eksisterende regler om varig hjælp.

Mindretallet ønsker dog primært varighedsbegrænsningen efter bistanndslovens § 37, stk. 4, ophævet og henviser til, at mindretallet har fremsat særskilt lovforslag herom.

Endvidere lægger mindretallet vægt på, at socialministeren over for revaliderings- og pensionsnævnet har givet udtryk for, at udgiften til A-kassekontingenter i almindelighed vil kunne give anledning til, at hjælpen forhøjes i det omfang, denne udgift ikke afholdes inden for basisbeløbet.

Et *andet mindretal* (socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Socialministerens forslag om sikring af kontanthjælpsbeløbet efter § 43, stk. 1, og præcisering af hjælp til boligudgifter efter § 43, stk. 3, afhjælper ikke de dybt alvorlige problemer, som varighedsbegrænsningen på 9 måneder for modtagelse af almindelig forbigående kontanthjælp har medført for de familier, det er gået ud over. Som ministerens lovforslag er udformet, vil nogle oven i købet få det ringere, end de har i dag.

§ 37, stk. 4, i bistanndsloven, som træffende kaldes fattighjælpsparagraffen, har betydet,

at tusinder af familier i dag har et levestandardniveau, der er helt uanstændigt i forhold til, hvad der i øvrigt regnes for almindeligt i Danmark. Bestemmelsen, som blev indført af det borgerlige flertal i folketetinget i efteråret 1982, har afgørende bidraget til, at det nu er relevant at tale om en decideret fattigdom. Det agter socialministeren ikke at ændre på, tværtimod har han i den offentlige debat forsøgt at bagatellisere problemerne. For mange af de familier, det på denne måde uforskyldt er gået ud over, er det nu den daglige mad og tøj, der er alvorlige vanskeligheder med at skaffe sig. Som konsekvens heraf har mindretallet stillet ændringsforslag om, at § 37, stk. 4, helt fjernes fra bilstandsloven samtidig med, at det har stillet ændringsforslag, der på nogle punkter medfører beskedne forbedringer på kontanthjælpsområdet i øvrigt.

Mindretallet har tilsluttet sig udvalgets ønske om en uddybning af de vejledende retningslinjer om gældssanering efter bilstandslovens § 40, stk. 1, men finder, at mindretallets ændringsforslag vedrørende dette vil virke betydelig mere effektivt.

Ændringsforslag

Til § 1

Af et *mindretal* (Albertsen (S), Torben Lund (S), Lykketoft (S), Inge Fischer Møller (S), Erik B. Smith (S), Taanquist (S), Ager-schou (SF) og Birthe Hansen (SF)):

1) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 37 udgår *stk. 4*.
Stk. 5 bliver herefter *stk. 4*.«

Af et *mindretal* (Ager-schou (SF) og Birthe Hansen (SF)):

2) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»02. I § 41, *stk. 1, 2. pkt.*, indsættes efter »økonomisk hjælp, herunder« ordene: »engangshjælp efter § 40, stk. 1, til sanering af

gældsposter og«.

3) I det under *nr. 3* foreslåede § 43, *stk. 3, 3. pkt.*, indsættes efter »skal« ordet: »mindst«.

4) Efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

»03. I § 43, *stk. 3*, indsættes som *4. pkt.*:

»Udvalget kan endvidere uden godkendelse forhøje hjælpen til dækning af medlemskontingent til fagforening og arbejdsløshedskasse, der ikke kan afholdes efter *stk. 1*.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ved ændringsforslaget ophæves varighedsbegrænsningen i bilstandslovens § 37.

Til nr. 2

Ved ændringsforslaget præciseres det, at når en kontanthjælpsmodtagers forhold 3 måneder efter hjælpens påbegyndelse, jfr. § 41, stk. 1, skal optages til bedømmelse af, om der er grundlag for at yde andre former for bistand end løbende økonomisk hjælp, skal også bestemmelsen i § 40, stk. 1, om engangshjælp til sanering af gældsposter indtages i bedømmelsen.

Til nr. 3

Ved ændringsforslaget får det sociale udvalg hjemmel til at administrere boligtillægget på en sådan måde, at § 37, stk. 4-modtagere kan få mulighed for at betale mindre end de 25 pct., der følger af lovforslaget.

Til nr. 4

Ved ændringsforslaget får det sociale udvalg hjemmel til efter en konkret vurdering at forhøje hjælpen til dækning af medlemskontingent til fagforening og arbejdsløshedskasse.

Agnete Laustsen (KF) Lizzie Lichtenberg (KF) Hans Jørgen Holm (V) Henrik Toft (V)

Yvonne Herløv Andersen (CD) fmd. Birgith Mogensen (CD) Tove Niemann (FP) nfmd.

Inge Krogh (KrF) Albertsen (S) Torben Lund (S) Lykketoft (S)

Inge Fischer Møller (S) Erik B. Smith (S) Taanquist (S) Lone Dybkjær (RV)

Agerschou (SF) Birthe Hansen (SF)

Partiet VS havde ikke medlemmer i udvalget.

Nogle af udvalgets spørgsmål til socialministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 1:

Der ønskes en detaljeret opstilling over, hvilke indtægter der modregnes i kontant-hjælp efter § 37.

Svar:

Det er et grundlæggende princip i bi-standsloven, at ydelse af kontanthjælp ikke må medføre, at ansøgerens hidtidige levi-veau hæves. Dette princip indebærer, at *summen* af ansøgerens samt ægtefællens indtæg-ter og kontanthjælpen ikke kan overstige det hidtidige levestandardniveau.

Udgangspunktet er således, at *alle* indtæg-ter skal fradrages i hjælpen.

I socialministeriets cirkulære af 20. decem-ber 1982 om kontanthjælp efter bistandslo-ven er der givet vejledende retningslinjer om, at det i visse tilfælde kan være rimeligt at bortse fra ydelser, der udbetales ansøgeren med *særligt formål*. Det er her nævnt, at der bør bortses fra ydelser til compensation for invaliditet – herunder invaliditetsydelsen og invaliditetsbeløbet efter invalidepensionslo-ven.

Da børn ikke har forsørgelsespligt over for deres forældre, kan børnenes indtægter højst fradrages med et beløb svarende til den del af kontanthjælpen, der er afsat specielt til deres underhold (»børnetillægget«), dvs., at fradraget højst kan blive af samme størrelse som det særlige børnetilskud (= normalbidraget fra en fader).

Om *ydelser efter børnetilskudsloven* gælder følgende:

Der foretages ikke fradrag for *de generelle ydelser*, almindeligt, forhøjet og ekstra børne-tilskud samt ungdomsydelse.

Det *særlige børnetilskud* og *forsku-udvis ud-betalt underholdsbidrag* fradrages i den del af kontanthjælpen, der er afsat til barnet, jfr. ovenfor. Dette er ensbetydende med, at disse ydelser *træder i stedet for børnetillægget*. Det samme gælder i øvrigt underholdsbidrag,

som betales direkte fra den ene af forældrene til den anden, der har barnet hos sig.

Samspillet mellem kontanthjælpsydelse og ydelserne efter børnetilskudsloven kan i oversigtsform opstilles således:

Samlevende forældre får kontanthjælp med børnetillæg (= normalbidraget fra en fader) pr. barn + 1 alm. børnetilskud pr. barn.

En enig forsørger får, når den anden af forældrene *lever*: kontanthjælp uden børnetil-læg + 1 forhøjet børnetilskud pr. barn + 1 ekstra børnetilskud + 1 normalbidrag pr. barn fra den anden af forældrene, ofte som bidragsforskud.

En enig forsørger får, når den anden af forældrene er *død*: kontanthjælp uden børne-tillæg + 1 forhøjet børnetilskud pr. barn + 1 ekstra børnetilskud + 1 særligt børnetil-skud pr. barn (= normalbidraget fra en fa-der).

Spørgsmål 4:

Vil der under revisionen af kontanthjælps-cirkulæret ske ændringer i afsnittet om gældssanering?

Spørgsmål 10:

Har ministeren til hensigt at vejlede kom-munerne yderligere med hensyn til sanering af gæld inden overgang til varig hjælp?

(Der henvises til spørgsmål 4).

Svar:

Socialministeriet finder, at der navnlig ef-ter indførelse af 9 måneders reglen i § 37, stk. 4, er behov for i højere grad end hidtil at vejlede socialforvaltningerne om indholdet af den bistand, der bør finde sted i 9 måneders perioden, herunder i form af foranstaltninger til nedbringelse af ansøgerens gældsposter.

I forbindelse med det ændringscirkulære til kontanthjælpscirkulæret, som skal udsen-des i forbindelse med vedtagelse af L 63, er det hensigten at give en bredere vejledning om anvendelsen af § 40, stk. 1, med henblik

på det hensigtsmæssige i at sanere pågældendes gældsposter inden udløbet af 9 måneders perioden.

Spørgsmål 5:

Under henvisning til førstebehandlingen af lovforslaget ønskes oplyst, hvorledes beløbet 4.400 kr. fremkommer.

1) Kontanthjælp efter § 37, stk. 4	3.166 kr.
2) Børnetilskud	791 kr.
3) Børnebidrag, evt. forskudsvis udlagt	1.080 kr.
4) Det særlige personfradrag for børn under 10 år	133 kr.
I alt	<u>5.170 kr.</u>

Pågældende skal af det under 1) nævnte beløb afholde 25 pct. til boligudgifter, herunder til el, gas, vand og varme (dvs. 791 kr.).

Til rest til underhold m.v. har pågældende herefter 5.170 kr. ÷ 791 kr. = 4.379 kr. (pr. dag 146 kr.).

Det bemærkes, at hjælpen er skattefri, og at daginstitutionspladser for begge børn er helt gratis.

Det tilføjes endvidere, at der efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde kan ydes en forhøjet løbende hjælp eller hjælp til enkeltudgifter, hvortil kommer muligheden for hjælp til børn i særlige tilfælde, jfr. svaret på spørgsmål 17.

Spørgsmål 8:

Hvilke initiativer har ministeren tænkt sig at tage med hensyn til opprioritering af rådgivning og vejledning?

Svar:

I det ændringscirkulære til kontanthjælpscirkulæret, som skal udsendes i forbindelse med vedtagelse af L 63, agtes der modtaget et afsnit om den afgørende betydning, en kraftig indsats med rådgivning og vejledning vil have, navnlig i 9 måneders perioden, med henblik på at overvinde følgerne af den begivenhed, der ligger til grund for hjælpen, samt med hensyn til budgetlægning og afvikling af for store løbende udgifter.

Spørgsmål 9:

Hvorledes har revaliderings- og pensionsnævnene reageret efter henstillingen om, at

Svar:

Efter vedtagelsen af lovforslaget vil en enlig moder med 2 børn under 10 år have følgende beløb til rådighed efter udløbet af 9 måneders perioden (beløb pr. 1. januar 1984):

A-kassekontingentet bør kunne give anledning til, at hjælpen forhøjes?

På hvilken måde har man henvendt sig til revaliderings- og pensionsnævnene?

Svar:

Som nævnt i besvarelsen af spørgsmål 2 har socialministeriet over for revaliderings- og pensionsnævnene givet udtryk for, at udgiften til A-kassekontingent i almindelighed bør kunne give anledning til, at hjælpen forhøjes i det omfang, denne udgift ikke kan afholdes inden for »basisbeløbet«. Dette har man oplyst på forespørgsler fra samt på møder med revaliderings- og pensionsnævnene.

Efter et rundspørge til revaliderings- og pensionsnævnenes sekretariat er det socialministeriets indtryk, at de fleste nævn godkender, at hjælpen forhøjes til dækning af kontingentudgiften, hvis denne anses for at være rimelig og velbegrunder.

Spørgsmål 11:

Skal der ske modregning i den varige hjælp af velgørende legater, der udbetales i anledning af julen?

Spørgsmål 12:

Skal der ske modregning i den varige hjælp, hvis en enke fra sin mands tidligere arbejdsgiver får udbetalt et beløb i anledning af julen?

Svar:

Under henvisning til, at begrundelsen for at yde forbigående hjælp er, at ansøgeren

befinder sig i en situation med svigtende indtægter, er det udgangspunktet, at der skal foretages fradrag i hjælpen for ansøgerens indtægter. Der kan dog være basis for i visse tilfælde at bortse fra ydelser, der udbetales med et særligt formål.

Efter det for socialministeriet oplyste foretages der efter socialudvalgenes praksis ikke fradrag for beløb som dem, der omtales i spørgsmålene, forudsat at der er tale om rimelige beløb, der udbetales på – bl.a. de nævnte – særlige tidspunkter.

Spørgsmål 14:

Vil ministeren fremsætte ændringsforslag, der sikrer en gældssanering inden overgang til varig hjælp?

Svar:

Som det fremgår af svaret på spørgsmål 4 og 10, vil der i det kommende ændringscirkulære til kontanthjælpscirkulæret blive givet vejledning om det betydningsfulde i en gældssanering inden udløbet af 9 måneders perioden.

Det vil derimod næppe være hensigtsmæssigt at give obligatoriske regler herom i lovsform, da iværksættelse af en så omfattende bistand som en gældssanering altid må bero på en konkret vurdering af rimeligheden heraf i de enkelte tilfælde.

En automatisk adgang til gældssanering vil bevirke, at bilstandsloven udspændes som et ekstra sikkerhedsnet under kreditorer, der allerede ved indgåelsen af en afbetalingskontrakt kan have beregnet sig renter under hensyn til en vis risiko for debitors manglende betaling. Samtidig vil en lovfæstet adgang til gældssanering kunne friste til uhensigtsmæssige økonomiske dispositioner ud fra en forventning om efterfølgende at blive holdt skadeløs af det offentlige.

Den kommende vejledning om gældssanering vil således blive udtryk for en balance mellem de mange tilfælde, hvor der er et åbenbart behov for at bringe en kontanthjælpsmodtager på fode igennem en gældssanering, og på den anden side tilfælde, hvor risikoen for misbrug er nærliggende.

Spørgsmål 16:

Vil en person, f.eks. en selvstændig erhvervsdrivende, der er gået fallit, som til det

sidste har forsøgt at klare sig selv, og som derved i en periode har haft et mindre beløb til rådighed end beløbet i § 43, stk. 1, være afskåret fra at få en højere hjælp end det hidtidige levestandard?

Svar:

Efter socialministeriets opfattelse kan en økonomisk deroute, der ender med en fallit, i almindelighed betragtes som en samlet social begivenhed, således at forholdene *inden* den økonomiske nedgang kan lægges til grund for vurderingen af det hidtidige levestandard.

Spørgsmål 17:

Eksempler på enkeltudgifter vedrørende børn, der kan dækkes. Vil ministeren gøre kommunerne opmærksom herpå?

Svar:

Efter bilstandslovens § 40, stk. 2, kan der under forbigående vanskeligheder ydes en familie med børn hjælp til foranstaltninger, der bevirker, at børnenes anbringelse uden for hjemmet kan undgås, eller at deres hjemgivelse kan fremskyndes – forudsat, at familien ikke selv har midler hertil. Hjælp efter denne bestemmelse vil f.eks. blive ydet til dækning af udgifter til en »støtteperson« i hjemmet eller til forbedring af familiens bolig.

Endvidere kan der efter lovens § 46, stk. 2, ydes hjælp til afholdelse af udgifter, der står i direkte sammenhæng med henstillinger eller pålæg, der meddeles af offentlige myndigheder med hensyn til et barns pleje eller behandling, opdragelse, uddannelse eller arbejde – igen forudsat, at familien ikke selv har midler hertil. Som typisk eksempel på hjælp efter denne bestemmelse kan nævnes dækning af udgifter til støtteordninger for en familie med et barn, der har et fysisk, psykisk eller socialt handicap.

Generelt set ydes hjælp efter § 40, stk. 2, og § 46, stk. 2, således i tilfælde, hvor barnet befinder sig i en særlig truet situation. Er dette ikke tilfældet, kan der ydes hjælp til enkeltudgifter, der vedrører barnet, efter § 40, stk. 1 – hvilket typisk vil vedrøre udgifter til nyanskaffelser (seng, barnevogn m.v.) i forbindelse med barnets fødsel eller til bekledning ved barnets konfirmation.

Om § 40, stk. 2, og § 46, stk. 2, bemærkes, at der er tale om bestemmelser, der har været gældende siden bistandslovens ikrafttræden (dog med en stramning af de økonomiske betingelser fra 1. januar 1981).

Da socialforvaltningerne således har indgående kendskab til disse bestemmelser, finder socialministeriet ikke, at der er baggrund for yderligere vejledning til forvaltningerne om anvendelsen.

Spørgsmål 21:

Er det i overensstemmelse med socialministerens intentioner med indførelsen af varighedsbegrænsningen i bistandslovens kontanthjælp, at en person, der falder for varighedsbegrænsningen for modtagelse af sygedagpenge, og som under sygedagpengeperioden har modtaget supplerende hjælp på f.eks. 200 kr. om måneden efter bistandsloven, falder for varighedsbegrænsningen for modtagelse af kontanthjælp, *samtidig* med at vedkommende falder for varighedsbegrænsningen i sygedagpengeloven?

Svar:

I henhold til bistandslovens § 37, stk. 4, kan den samlede hjælp, når der er ydet hjælp i en sammenhængende periode på 9 måneder, ikke overstige det beløb, der kan udbetales personer, som får hjælp efter § 43.

Der er ikke i loven baggrund for en sondring med hensyn til, hvilke formål der ydes hjælp til, eller i hvilke situationer.

Det afgørende er alene, om der i en ubrudt periode på 9 måneder er udbetalt kontanthjælp til den pågældende.

Hvis der ydes kontanthjælp som supplement til dagpenge, vil hjælpen efter 9 måneder i medfør af § 37, stk. 4, skulle beregnes efter § 43.

Spørgsmål 25:

Hvorledes mener ministeren, at lovforsla-

get – som nævnt i bemærkningerne – indebærer en administrativ lettelse for de sociale forvaltninger?

Svar:

Det må antages, at forslagens nr. 1 og 2 vil indebære en vis administrativ lettelse. Dette beror på, at hjælpen til de personer, som hidtil har haft indtægter på mindst basisbeløbet i § 43, stk. 1, 1. pkt., og som fortsat har hertil svarende udgifter, *ikke* vil kunne reduceres under dette beløb under hensyn til individuelt *skønnede* fremtidige udgifter til daginstitution, transport m.v., når pågældende igen kommer i arbejde.

Med forslagens nr. 3 fjernes et egentligt skønstema fra loven, idet det sociale udvalg ikke længere skal skønne over størrelsen af de boligudgifter, pågældende selv skal afholde af basisbeløbet.

Der er således tale om, at muligheden for et skøn i hvert enkelt tilfælde erstattes af en helt fast regel.

Spørgsmål 26:

Er det i overensstemmelse med socialministerens intentioner, at en kontanthjælpsmodtager, der er indstillet til revalidering efter § 42 i bistandsloven, som følge af f.eks. ventetid til arbejdsprøvning bliver ramt af varighedsbegrænsningen?

Svar:

Efter bemærkningerne til L 33 (folketingsmødet 1982-83) der ligger til grund for § 37, stk. 4, finder 9 måneders reglen ikke anvendelse for hjælp efter § 42.

Efter socialministeriets opfattelse må en beslutning om at *indstille* en ansøger til arbejdsprøvning ligestilles med en beslutning om at yde pågældende hjælp efter § 42.

Socialministeriet har på forespørgsel vejledet kommunerne i overensstemmelse hermed.